

De precepto III

est sacerdos qui cum eis ammoneret ad cōtritionem et cōfessionem. **R**edit. Quid p̄sunt verba ista: nō possū conteri. sup̄ fluum video cōfiteri. et video quid in me dispositum sit necessariūz esse impleri. sicq; miser ille sine sacramentis ecclesie defunctus est.

De tertio p̄cepto.

Amemēto ut di
em sabbati sanctifices. **H**oc p̄ceptū refert ad sp̄uſſanci bonitatem sicut sc̄dm ad filij veritatē. et p̄mūz ad patris potestate. **V**ecet enī hōiem per effectum denotionis hac die totaliter quiescere deo: ita q̄ si homo quicq; in orationib; vel etiāz bonis operib; per totā septimanāz neglexit hoc recuperet ī A ista die. **V**nde ad evidētiaz hui⁹ p̄cepti gr̄titur q̄r sabbati dies fuerit trāslatata in dominicā. Ad qđ dicendū q̄ hoc factū cōuenit rationi. **P**rimo ob memoriam beneficij dñicē incarnationis. Quia sicut die dñica mundus fuit creatus: sic eodez die fuit per mysterium incarnationis recreatus. **E**t b̄eneficiū dignissime in memoria iugiter ē habenduz. q̄r p̄ hoc de⁹ sumam charitatē exhibuit. dicēte aplo. **P**ropter numeria charitatē q̄ dilexit nos de⁹ filiū suū misit. Ex maxima enī charitate p̄cessit q̄ verbū eternū fieri et nasci homo voluit: vt nos deificaret et vt hominē abiectuz ineffabiliter exaltaret. **E**t vt hōiez mendicū thesauro diuinitatis locupletaret. **A**n Aug⁹ super canoniam p̄mā Job. Amavit te dñs et fecit se ppter te hōiez: de⁹ subiecit se et exaltauit te. Inclinauit se et suscepit te. Exinanivit se maiestate. et implevit te divinitate. descendit usq; ad te: vttu descederes usq; ad enī. **S**cđo ppter memoriam beneficij resurrectiōis q̄ fuit

dñica die facta. et q̄ ē causa et exēplar n̄e resurrectionis. **N**ā illa die p̄tulit nob̄ tria bona. **P**rimo q̄r mortē nr̄az destruxit: et eā in seipso occiso occidit. **N**ā fm Aug. Dignūz erat vt q̄r diabol⁹ christū īnocēter pemit p̄tāte per deret ī eos q̄s sua calliditate deuictos tenebat. **S**cđo q̄r naturā hūanaz veſte īmortalitatē induit cū īmortalis et īpassibilis resurrexit. **T**ertio q̄r timorem mortis abstulit q̄n p̄ sua z resurrectionē de eterna beatitudine nos assecurauit: cū certū sit q̄mēbra seq̄ debent vbi caput suū p̄cessit. **A**n Greg⁹ ī omel⁹ pascalī. **I**lli⁹ dei fac⁹ homo apparuit ī carne: mori dignat̄ ē ex volūtate: resurrexit ex p̄tāte: et ostēdit exemplo qđ nob̄s p̄misit in p̄mio. **S**iigit mēbra nr̄i redēptoris sum⁹: p̄sumam⁹ ī nob̄ q̄ piā gestū cōstat in capite. **T**ertio ne videam̄ īndaiçare diē sabbati more iudeoꝝ obseruādo. q̄r fm Hōstien. In sabbatis maxime opari detemus ne īndaiçare videam̄. **Q**uarto ppter dignitatē dici dñicē. **S**ci B endū q̄ duodecī dignitates dici dñicē inueniūt in scriptura. **P**rima q̄r illa die celū et terrā et āgelos de⁹ creauit. **S**cđa eadem die stetit arca. **N**oe post diluuiū super mōtes armenie. **T**ertia q̄r eadē die eripuit dñs p̄p̄lm suūz de egypto in manu forti: et brachio exelso. **Q**uarta q̄r eadē die pluebat p̄mitus māna de celo in escā filiorū israel adhuc existentibus in deserto. **Q**uinta quia eadem die christus natus est d̄ maria virgine. **H**exta eadē die christus baptizatus est a Johāne. **S**eptima eadem die convētaquam in vinum in nuptijs quod fuit initium signorum q̄ fecit in p̄spectu discipuloꝝ. **O**ctava eadē die latianuit q̄nq; milia hōiuz d̄ q̄nq; panib; et dñob; p̄scib;

De precepto III

Donna quia eadē die honorificatus ē domin⁹ cum palmis. s. die palmarum.
Decima q̄a eadē die resurrexit a mortuis.
Andecima quia eadē die misit spiritus sanctum aplis.
Nuodecima quia eadē die erit dies iudicij ut plures opinantur: s. tamē certitudinaliter nemo scit nisi solus deus.
Ergo honorifice honorez celebrare debem⁹ hanc diez si nō sit eadē in numero: sed tamē eadē ī spe cie intelligere debem⁹. ut patet cuilibet intuiti.

An ius canonicuz. Constat diem dñicū int̄ sumas et p̄cipuas festivitates cōtineri.
Ergo dicit Exodi xx. Nemēto ut diem sabbati sanctifi-
ces. i. sumo studio illā diē honores: ni-
bil. s. operis corporalis in eo faciendo
qd̄ possit impeditre quietē menti ī deo.

Pro quo sciendū q̄ illud preceptū contingit octo modis transgredi.
Primo modo manualiter operādo qd̄ p-
hibitum est a deo.
An Exodi dicitur xx. non facies in eo omne op.
Ex quo patet qui sabbatum violat mortaliter peccat. excusat tamē q̄s a mortali peccato in quattuor casib⁹.
Primo ppter laboris vel operi modicitateim. puta si labor tam modicus sit q̄ quietem mentis impeditre non possit in deo. quia solus ille labor qui turbat quietē animi et spiriti libertate: causat mortale pec-
catum.
Secundo ppter laboris necessitatē: que tāta debet esse ut labor operis sine rei periculo pueniri vel differri non possit sicut contingit in messib⁹ ppter incursum hostiuz.
Ael etiam bītū. Si iacētib⁹ segetib⁹ in agro aut feno in pratis: immineat tempestas: pos-
lunt inde remoueri. Item non vident peccare mortaliter pincerne et carnifices qui p̄parant victualia ut sequēti die vendant: si prius nō poterant comode p̄parare aut p̄parata servare.
Et si co-

tingit in vindemijs. ppter frigus: tī cā-
ptura allecū que solum fit tempore de-
terminato: in talib⁹ enī excusat necessi-
tas que legē nō habet. ut patet extra d̄
consuetudine.
Tertio. ppter cordis pi-
etatē q̄ bene licet ppter deū arare et agrū
pauperi seminare: vñ ducere religiosis
igna et alijs miserabilib⁹ p̄sōis.
Quarto ppter publicā utilitatē puta labora
re p pote vñ p via sine ecclia repanda.
Sciēdū tñ p wilhelm⁹ dic q̄ n̄ credit
q̄ dieb⁹ dñic aut majorib⁹ festivitatib⁹
liceat bītū labores fieri.
In minorib⁹ autem festis sicut infra octauas pāsce
et pentecostes et silibus credo q̄ liceat
seq̄ p̄suētudinē regionis.
Ad hoc autē
q̄ tales labores licite fiāt oportet q̄ nō
fiant usq̄ ad ultimā fatigationem. vñ
pter hoc non dimittat missa et bītū
divina.
Et q̄ talia nō faciat ppter affe-
ctionem carnalē et spe remunerationis
sed ppter deū. et q̄ paupertas illoꝝ exige
re videatur.
Secundo transgredit
hoc p̄ceptū frequētando placita secla-
ria: ut exercēdo actū iudiciariū.
Et. n̄
iure statutū ut illo die strepitus indicia
arū conquiescat. posset tñ illo die (ut
dicit wilhelm⁹ in glo.) p pace tractari
vel p pace firmācia iuramentū licite p-
stari.
Item q̄n causa esset debilium vel
miserabilib⁹ psonarū ita q̄ alio die nō
possent expedire: tūc q̄nq̄ licite posset
fieri.
Et nota q̄ isti multi reprehensibili-
les sunt qui classificationes suas in loco
sacrato. s. in cimiterio vel ambitu expe-
dit. et hoc patet ex eo. quia bītū Ray. et
Hostien. cimiterium gaudet eadē mu-
nitate quā habet ecclēsia. s. sicut illici-
tum esset in ecclia talia placita et tales
locutiones exercere: sic in cimiterio illi-
citi esset talia fieri.
Tertio mercatūs
intendendo.
An querit quid de eun-
tib⁹ ad mercata q̄ sunt in festi.
Rūdeo

Fin wilhelmu[m]. Si aliquis hoc faciat non consuetudinarie; s[ed] p[er] sua necessitate. et ante audiuit diuina non credo quod peccet mortaliter. Secus si consuetudinari[is] seu lucrandi cupiditate. et maxime se abstrahendo a diuinis. Aut etiam si huiusmodi mercata prohibita sunt a platis illius loci seu forsan excusat. Mercata tamen que ex quadam necessitate sunt de virtualibus et necessariis ad diem aliquam non credo illicita esse. dum tamen poterit hoc se non substat a diuino officio. Ne hoc non attendit isti institores qui in dedicationib[us] vel in alijs festinitatib[us] sumo manes sua v[er]nalia exponunt. et totum diuinum officium negligunt nec illa die missam vel sermonem audiunt. et in hoc grauiter delinquent. In signu huius in tempore paucis prohibetur communio omnibus talibus qui mercata sua dieb[us] festiuis exercet. Et communio non prohibet nisi per peccato mortali. **Q**uarti qui vecturam in diebus dominicis exercent. Ad intelligentiam homini queritur quid debetes dominis vecturam bladorum afferunt in diebus festiuis. Respondeo finem wilhelmoni excusant nisi aliqua necessitas ad hoc eos co[p]pellat. Et ideo tales domini qui eis dant occasionem vel iubent eos talibus diebus exercere vecturam particeps sunt illorum peccatorum. Sed vectores mercium et alimentorum aut personarum ad loca remota cum alias non possunt sine graui incōmodo: credo excusari. Et simile est viatoribus et cursoribus tamen bonum est talibus ut antea missam audiunt maxime in diebus festiuis. Ne hoc isti rustici non attendunt qui quandoque ad quattuor vel ad quinq[ue] miliaria rebunt et nunquam missam vel sermonem isto die audiunt et credunt se celebrare et eis hoc licere; quod

tamen est verum. **Q**uinti sunt mechanici sicut ferratores eorum minutores hominum currifaces et sic de alijs de quibus dicit wilhel. Si in festis hoc faciunt principaliter propter necessitatem eorum quibus serviantur et possint excusari. Secus si propter cupiditatem luxuriant hoc faciant sicut illi qui de talibus requirunt eos excusant si alias non poterant sibi commode prudere: aliter non excusant. **S**exti qui faciunt certa in diebus festiuis. Queritur utrum per cent mortaliter. Respondeo non credo tales esse excusabiles propter periculum quod de facili potest contingi exabus huiusmodi: quia sunt excitamenta vanitatis et lascivie. violatur autem obseruantia diei sacre in operando talia certa. Posset tamen esse labor tam modic[us] et sine precio nec ad lasciviam intentionem moderatam recreationem quod non esset peccatum aut non mortale. Et hec sententia est Guilermi. **S**eptimi qui in viginis festinitatibus et sabbatis de nocte nimis diu laborant. Unusquisque non debeamus festum icipere. Unde oportet ad ferianas et vespas in vespas. Et intellige vespaziesero. cum festo et initio et finis iuxta eorum qualitatem et regionum consuetudines servari debeat: et sic magnitudo ipsorum exigit principiis et tardis terminis. Ex eo quod ergo hic reprehendit error quod ruidam hominem simplicem qui non reputat peccatum esse sabbatis diebus de nocte diu laborare et secunda feria de mane laborare repetitum reputant quod tam non est verum. **S**ciendum tamen quod illi qui laborant in diebus festiuis et non curant perceptum dei et ecclesie tales tripliciter puniuntur quoniam a deo. Primo in temporalibus quia tales ex his non dirantur. Quia quicquid lucrat in temporalibus hoc perdunt in spiritualibus quod sunt bona animae. Insuper quoniam in for-

De precepto III

tunius ex permissione diuina habebunt
in captiuis scilicet q[uod] captiuantur vel a rap-
toribus spoliantur: vel equi eorum leduntur
vel moriuntur: vel domus eorum igne
consumuntur: vel alia infortunia talibus
accidentur q[uod] sic depauperantur. Secun-
do puniuntur in corpore: ut scilicet quoniam tales in-
firmitate per mensum: vel quoniam caduntur
et franguntur crura vel brachia: et sic de aliis
et tunc oportet eos festinare cum merito
deberent laborare: q[uod] antea labora-
uerunt cum festinare debuerunt: q[uod] si
Salomonem per quem homo peccat per
hunc et punietur. Tertio puniuntur in anima
quod maximum est: quia quoties festi
soluntur tortis mortaliter peccat et ani-
mam propriam occidunt. Exo. xxxi. Qui
polluerit sabbatum morte moriatur. Sed
qui festiu[m] illis d[omi]n[u]s prosperitate con-
cedit in corpe et in anima: Exemplu[m] habe-
mus de duobus sutoribus unu[m] illoru[m]
habuit multos pueros cum uxore sua: et
non neglexit quin omni die libenter au-
diret missam: et in omnibus sibi prospere
successit. Et alias nullum puerum ha-
buit sed solam mulierem: et quotidie la-
borauit tam in diebus festiuis quam etiam
in sacris noctibus et raro missam audi-
vit: et tamen semper in paupertate vixit: q[uod] quasi
nisi semel ab alio sutori vnde sibi ista bo-
na puenireret q[uod] cum filiis et uxore semper
satis haberet: et ipse plus laboraret et se
per egeret: Qui respondit cras ibis me
cum et ego tibi ostendam ubi talia repe-
ream. Mane facto duxit eum secundus ad
ecclesiam et finita missa dixit ei. vadas
modo ad laborem tuum: Sequenti die
iterum de mane venit ad dominum eius
et duxit eum iterum secundum ad ecclesiam et fini-
ta missa iussit eum redire ad dominum et la-
borare artificium suum. Tertia die de
mane venit iterum ad dominum ei volens
genus ducere secundum ad ecclesiam. Tunc ille

dixit carissime. Si velle ire ad ecclesiast[ic]am
ego per me bene scire viam: ego desidera-
bam a te: ut me duceres ad locum ubi tu
thesaurum inuenisti: tunc ille dixit. Alium
locum non habeo ubi thesaurum corporis et
spirituum vitae eternae requiro nisi ecclesiastica.
None audiuiti dictum christi in euangelio.
Primum querite regnum dei et h[ab]et oia
adjucentur vobis scilicet que ad necessita-
tem corporis et anime pertinet. Tunc ille
compunctus: et amodo christo factus
denique: postmodum missam libenter audi-
uit et tunc sibi prospere in omnibus successit
sic tu fac similitus et erit tibi gloria eterna.
Sciendum q[uod] qui violat festinatatem diei
domine peccat in patre et filio et spiritu sanctu[m].
In patre cuius potestia mundum creavit
In filium cuius sapientia mundum redemit
In spiritu sanctu[m] qui tali die in mundum
missus est. Et per consequens tales in gratia
sunt suo creatori redemptori et consolatori.
Ergo tales transgressores quiete a deo
puniuntur. Unde legitur Qui. xv. Factum
est cum essent filii israel in solitudine et in-
uenissent hominem colligentes ligna in die
sabbati: obtulerunt enim Moysi et Aarone
et vniuersitate multitudini. Qui recluserunt
eum in carcere nescientes quid super eo
facerent. Diximus dominus ad moysen. Nor-
te memoria homo iste obruit enim lapidi-
bus oīis turba extra castra. Cum edurisset
enim foras obruerunt enim lapidibus et mortu-
us est sicut precepit dominus. Octauii 3
qui in diebus festiuis peccat: contra quod
dicitur. Exodi. xx. Memento ut diem
sabbati sanctifices: et sumo studio illa
honores precipue mortalia peccata co-
ueas: nihil in eo opando facinoris vel
comittendo. Et multo maius est pecca-
tum committere in tali sancto die quam in alio.
Unde narrat Gregorius in libro dialogo.
Quod quedam legitia a suo viro in sab-
bato de nocte cognita cum dominica

c. 2

die se pcessioni cōinngeret. a diabulo
arripiebatur et multum vexabat ab eo.
Et si hoc sit in legitimis psonis: quāta
p̄cna concubit⁹. illegit⁹ plectēdus
erit. Enotand⁹ q̄ isti sūt valde fatui
et pueri q̄ in tpe sancto nō sācte volūt
vivere. Quia sicut loco sācto in ferēd⁹
est honor: sic et tēpori sancto. Unde si
quis in omnib⁹ festis araret et foderet
ipse valde malus reputare. Quomo-
do ergo nō multum amplius peccat q̄
diebus dominicis fornicat. Ceteris enī
posset cōcedi q̄ aliquis in omnib⁹ festi-
nitatis araret. vñ foderet q̄ semel
in die dominico fornicaret. Scindū
tamen q̄ duo sūt peccata q̄e maxime
frequētantur dieb⁹ dominicis et festi-
nis: sc̄ ebrietas et chorea.

De chorea.

Chorea ē valde graue pecca-
tum quod patet primo ex vin-
dicta. vt habetur. Exodi. xxii.
vbilegitur q̄ cū descendisset Moyses
de monte synai et appropinquasset ad
castra filiorū isrl' vidit vitulū et choreas
iratusq̄ valde proiecit tabulas de ma-
nu. et confregit eas ad radicem mōtis.
Deinde assūptis secū filijs leui iterfecit
xxiiii. milia bōminū. Ex hoc q̄ Moyses
erat māsuētissimus bōminū qui erat i-
terra. a deo iratus fuit. tātam vindic-
tam sumpsit de h̄o dei honorē vitulo
impenderat. et choreas duxerat. satis
p̄esse māfestū q̄ magnū pectm sit cho-
reas ducere. ppter quod peccatū deus
permisit tātam plagā in populū suū.
Item in nouo testamēto legit. Et ha-
betur. Mar. xiii. Q̄ saltatrix āputari
fec̄ caput Jobānis baptiste. quē chri-
stus p̄ se cōmendabat dicens. Matth.
xi. Inter natos mulierum non surrexit
maior Jobanne baptista. In hoc enī
p̄figuratum est quātam potestate ba-

bituri erunt saltatrices ad sepandum
eos in quibus est gratia tei qui p̄ Jo-
hannem designantur. a capite suo sc̄
christo. **H**ecūdū p̄ qđ potest ostēdi
q̄ malum est choreas ducere est multi-
tudo peccatorū que cōmititur. et q̄ cō-
mittunt personē q̄ choreas ducunt. q̄z
quasi omnia peccata mortalia ibi con-
currunt. **P**rimo cōmittitur peccatu⁹
superbie quod est initium omnis pecca-
ti. Unde Ysido. de summo bono. Su-
perbia est initium omnis peccati et omni-
um criminū. **A**n Augustin⁹ in episto-
la. Quem superbū vider̄ filiū esse di-
aboli non dubites. Ex isto patet cuius
filij sint q̄ ex superbia choreas ducunt. Itē
ibi cōmittitur luxuria. quia tales chori
cantes plurimo p̄ corda videntiu⁹ ad
luxuriam accendunt. Item cōmittit ibi
inuidia; quia quādo aliqui qui ibi ha-
bent meliora ornamenta. vel si vna per-
sona plus honoratur q̄ alia. ceteri sibi
inuident. Item auaricia quia talia or-
namenta nō habentes sepe contra deū
affectant. Item cōmittunt ibi indicia
et suspitiones contra dictu⁹ christi qui
dicit Lucl. vi. Nolite iudicare vt non
iudicabim⁹. **T**ertio qui ducunt cho-
reas faciunt quodāmodo p̄tra omnia
sacramenta ecclesie. **P**rimo cōtra ba-
ptismum. quia frangunt pactum quod
inierant cum christo in baptismō quā-
do patrinus eoz dixit Abrenuncio di-
abolo et omnibus pompis eius. pompa
enim sive pcessione diaboli intrāt cum
choreā intrāt. **A**n patrini eoz possunt
timere p̄ pfessione eoz si illi rei inueni-
ant apd deū: si nō admonuerūt eos di-
ligētne choreas inērēt. **P**rocessio di-
aboli est chorea. **S**ignū autē huius est
hoc q̄ tendit ad sinistrā. **A**n legit p̄
bioz. iiiij. **A**ias q̄ a dextrā sūt non it do-
minus: puerse enim sūt a sinistrā. Itē

De precepto III

faciunt contra sacramentū cōfirmatiōnis in quo in fronte signū crucis susceperunt tanq̄ē cōpti passione christi. In chōreis vero signo christi abieco signū diaboli pro eo in capite ponunt qđ est superbia qđ non potest fieri absq; magna contumelia christi. Tertio faciunt contra sacramētū p̄nitentie per quā deo recōciliati erant in quadragesima dñ pacem illam frangunt et in exercitū diaboli vadunt. Quarto faciunt contra sacramentum matrimonij qz sepius quis concupiscit uxorem alteri. Et sic econverso mulieres cōcupiscunt maritos aliarum mulierum: qđ est contr̄ceptum nonum vbi dicit. Non concupisces uxorem primi tui. Quarum est qz nullo sancto vel sancte deferrunt honorem qui chōreas ducunt: mo omnibus contumeliam faciunt. Hic ut enim contumeliam facit alicui sancto qui peccat in loco ei dedicato. sic qz peccat in tempore ei dedicato. Unde cuz in nullo festo timeant chōreas ducere: nullo sancto timent contumeliam fare. Ergo nullum habebūt sanctu3 qui pro eis intercedat: qui omnibus sanctis beatę marię taz apostolis et ceteris sanctis contumeliam et irreuerentiam fecerunt in eorum festiuitatibz chōriāto. Item cuz prohibitus sit labor manualis in diebus dñicis et festiuitatibz sanctorum etiam iste labor qui eff̄ ad honorem dei et ad utilitatem p̄pria vel p̄imi. nunquid concessus est chōriātibus talis labor qui fit in contumeliam dei et sanctorum et in dānu3 p̄imi? Ita ritum videt esse qui petit requiem etnam p̄ dñcentibus chōreas: qui absq; p̄nitentia decesserunt cum labore chōriāndi in vita sua quieti mentis et corporis p̄eligerūt: qui in diebus festiuis quiescere noluerunt. Ergo eternaz in-

quietudinem et laborem sibi in chōriāto acquisierunt. Unde psal. Laborabunt in eternum et vincent adhuc in finem. Unde Hieremij. xvij. seruietis dñs alienis supple in presenti: qui nō dabunt vobis requiez in futuro. An legitur in libro de donis. Qz quida3 iuuenis bonus et denotus raptus ab angelō ductus est ad videndum penas malorum qui inter ceteras penas vidit circulum ferreum constipatum acutissimis clavis in quibus chōriabant plures homines utrinq; sexus calcan do de uno clavo in aliud. Et desuper vidit pluere ignem cum sulphure mixtum. super quibus requisivit. Respondebat angelus tales sunt chōriātes et impudice saltantes: et pedes suos cū calciamentis ad hoc ornantes. Ergo modo habebunt istum circulum cuz clavis acutissimis constipatum. Item quia per ornatus corporis plures ad malas concupiscentias cōcitauerūt. Ergo modo h̄m dictu3 p̄pete David: pluit super eos ignis et sulphur. Quintu3 est qz tales chōriāentes rursum crucifigunt filiu3 dei quātu3 in eis est. Ut aut̄ hoc pleniū possit intelligere: chōreaz volo vob̄ declarare et expōdere: et ex isto potest intelligere quātu3 malū sit chōriāre: notate ḡ diligent' artē bene chōriāndi. Primo si vult̄ bene chōriāre: et recte hoppicāre: et diabolo in hoc multū cōplacere: et periculū anīe incurrere tunc debet̄ p̄mo alte saltare: hoc ēq; teber pedes alte de terra leuare. H̄ ideo vobis h̄m glo. dico. vt eo. pfundi ad infernū cadere et saltare possit. Quia h̄m Augustinū quilibet salt̄ qui fit in chōrea est salt̄ ad pfundi inferni. ideo quāto alti in chōrea saltauerit. tanto pfundi ad infernū cadet. Ergo saltate et alte saltate. vt in chōrea inferni su.

per ignitos carbones possit etiam saltare et choreare. Et est magna stulticia sic saltare sicut hircus. vel etiam si videares animal bestiale. s. equum vel vaccam sic saltare tunc dices quod esset animal suum. Tu es hoc rationalis et assimilaste hircum vel alij animali irrationali contra dictum prophetae qui dicit. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Ergo si non vult ad infernum profunde cadere; sed ad celum sursus ascere: fugite choream et caueat vos ab illa. Et hec meum consilium; quod mulsum melius est cum deo et omnibus sanctis in celo regnare quam in inferno cum demonibus et damnatis esse. Secundus quod fit in chorea est quod brachia late expanduntur. ut choream latam faciat. Et inde sum glo. ut iesu christo magnam irreuerentiam possint sacre et irumsonem suum etiam conceptum. Et talis expansione brachiorum significat expansionem christi in cruce; quod sic fuit tractus et expansus quod omnia ossa sua dinumerare quod potuisse. Unde psal. Divinamente sunt omnia ossa mea. Item omnes venient in suo sancissimo corpe fuerunt extensis. Unde legitur de eo quod expansionis brachiorum et extensis venis pendit in cruce. Et iis extensioni et expansioni magnam contumeliam et irumctionem tales choreantes faciunt in hoc quod sic in vana leticia se expandunt; cum christus tamquam tristiciam habuit et in maximo dolore fuit extensus. Item per hoc quod se sic per modum crucis expandunt misericordiam dei terident et a se repellunt. quod in signum misericordie christus in cruce manus et brachia expandit; ut paratus esset ad amplexandum nos peccatores: misericorditer nos suscipiendo. Quoniam ergo sic choreantes eius misericordiam terident insutiam suam contra se exci-

tant ut eo insutus eos damnent. Igitur si non vultis ex iustitia damnari: nolite eius misericordiam amplius sic teridere. Igitur cauetevos de chorea. et hec est expeditio secundi membra. Item quod dominus tenuerunt homines orant et manus suas puras in oratione eleuant totiens deo sacrificium manuum suarum offerunt. Unde psal. Elevaratio manus mearum sacrificii respicitur. Sic ecce versus choreantes qui tenuerunt manus suas extendunt: diabolo eas offerunt et scipios columunt. Unde Bern. in psalmo christi. Ego te acquisivi manib[us] crucifixis; et tu te columis manib[us] diabolo de dicatis. Tertium quod fit in chorea est alta voce clamare et cantare: hoc significat clamorem christi in cruce pendenti. Unde dicitur Matth. xxvij. Alamans voce magna emisit spiritum suum cum clamore terra mota est: petre scilicet sunt: et sol obscuratus est: et tali clamore christo sit magna irreuerentia vel per talis cantum etiam per sonitum fistularum quod fit in chorea. Et tales quod sic delectant in canticis et in fistulis sonitu miserabiliter et tremibili clamabant et lugebant in inferno dicitur illud. Apoc. viij. vij. vij. vij. Quod primo dicet quod in qua natus est homo: quod melius illi erat: quod natus homo non esset descendendo etiam. Maledicenter qui me peccatorum portavit et vbera que super. Item secundum quod clamabunt super se et super propria membra corporis. dicentes vobis pedes mei maledicti quod mihi misero et putasti quod per malum gressum et salius illicitos mihi celi ianuas obserasti. Quod vobis manus cur per malum tactum et illicitam extensionem coronam glorie me prauiasti: iam propter vos ducar ad infernum. de quo nunquam egrediar. Et ibi o maledicta lingua quanta mala in fecisti quod tot turpia verba prouulisti. et ta-

De precepto III

frequenter illicitos cantus cantasti. O maledicti ocl qui me per illicitum visum visione dei priuasti: et immixta vnalia chrima pro peccatis meis fudisti. Ia incipit fletus vester intolerabilis coram omnibus demonibus et damnati. Ut tibi cor quid mibi imputasti quod tuis cogitationibus malis et gaudiis illicitis me genis gaudiis priuasti. et sic de aliis. Tertium ergo clamabunt per amaritudinem per multitudine et eternitate penarum. Quartum quod fit in chorea est quod cum manibus firmiter se tenent: et cum manibus et brachii se inuicerunt complicante chorea defacili rumpatur. Et hoc significat quod hoc ideo fieri debet ut diabolus firmius vos teneat in manu et potestate sua. Nam omnes in chorea sunt in potestate diaboli. quia sunt in servitu eius. Et ille diabolus vocat schickendanz. Ideo diabolus qui vocat schickendanz dernympt dich in sin gewalt gancz. Sed si quis diceret si si choreans est in potestate diaboli. cur tunc diabolus potestatem suam in talez hominem non exercet? Respondet quod benebenter faceret si Deus omnipotens permitteret. Unde legit exemplum quod fuit quando puella quae erat in cantilenis et choreis assidue quam cantantem et pulsante ornata confestim turbo rapuit et in altum deferens illam spumam malignus crudeliter verberavit: et diversis flagellis hanc diuissimode flagellabat. Actus quidem audierunt plurimi sed videre non poterant: flentem etiam puellam audiebant in aere et clamantes; et post modicum interiuallum cecidit mortua nimis horribilis ad videndum. Quoniam tum quod sit in chorea est quod pulchre se ornant. sed caput cum coronis et caputiis et peplos. corpus cum indumentis variis. ventrem cum cingulis argenteis.

R7
Et hoc significat quod ideo fieri debet a clibanantibus ut eo disformiores et nigriores et diabolo similliores in inferno fieri possint. nam christo plus se nunc ornant varijs vestimentis et diversis vestibus et coloribus: tanto oportet eos habere in inferno magis diversas varias penas et multiplicia tormenta. quia quilibet tunica superflua et quilibet color varius specialem penam habebit. Quia aliam penam habebit color rubens aliam color flavus: et sic de aliis. Et sic secundum diversitatem colorum in vestibus augmentabitur pena damnatorum. Et ideo diversimo de choriantes se ornant ut christo maiorem contumeliam inferunt. Nam sicut christus coronatus est corona spinosa sicut in signum huius choriantes terroristie ornant capita sua cum loris et flagibus et cum mitris et peplos ergo dolorem christi quem habuit in capite suo cum coronatus fuit cum corona spinosa memorare debes cum caput tuum sic superbe ornas. Item vestes nimis longas habentes et caudas in terraz possesse trabentes designat albam vestem et fatuam quam herodes christo induit cum eum cum exercitu suo spreuit et ecce uero ad pilatum misit quem fuit longior quam christus in persona et quoniam sic procedere debebat super eandem vestem calcabat et sic ad terraz cadebat: quia manus fuerunt sibi ad dorsum ligate quod non poterant longitudinem vestis ante se tollere. Talia memorare debet quod longas vestes habet. Item cingulum argenteum signat funem cum quo christus erat ligatus: et sic ad patibulum crucifixus talia memoranda essent choriantibus scilicet se ad choream ornant. et exemplum de hac materia habetur in fra. xiiij. L.

¶ Debrietate.

Pebrietas est secundū peccatū quod maxime exercetur die bus festiūs. **U**nde sciendū q̄ ebrietas est mater omnī vitiorū. si-
cūt sobrietas est mater omnī virtutū ut dicit Origenes omel. xxvij. **U**nde Ambrosius in libro de anima. Ebrio sus confundit naturam. amittit grati am. perdit gloriam. incurrit dānatio nem eternam. Itē ebrietas facit de ho mine bestiam. de robusto infirmū. et dō prudente insanum. Et hoc patet p̄ exē plū. Legitur de quodaz ebriosu qui cum venisset de taberna ebriosus. oc currit ei pater suus arguens eum. quē cū crederet aduersarium suū extracto gladio occidit eum. et cum de nocte oc curreret ei mater p̄pria. et euz increpa ret idem de ea fecit. Et captus est. ten tis in carcere. de mane autē valde ob stupuit se talia fecisse.

De festiūtibus sanctorū qualit̄ sint celebrande.

Queritur festa sanctorū quali ter sint celebrandā? Pro q̄ sciendum q̄ quattuor sunt q̄ pertinent ad obseruatiā solennitatiū. Primum est vacare a terrenis opib. **U**nde Exo. xx. Sex dies operaberis et facies omnia opera tua. septimo autē die sabbatum dñi dei tui est. non facies in eo omne opus. **U**n̄ dicitur Beū. Re quieuit dominus die septimo ab omni opere quod patrarat. Et merito cū sex dies corpori tuo seruisti dignum et instum est. ut septimum diē deo des et in salutez anime tuę expendes. et te ad seruendū deo prompte exhibeas. Secundū quod debemus seruare in festi uitatibus est q̄ debemus peccatorū onus deponere. **U**n̄ Hieremie. xvij. Nolite pondera portare die sabbati. In vigilia solennitas. deberet atten-

dere quilibet utrum aliquod peccatum habe ret in se. et si haberet per veram contri tionem et confessionē deberet illud remouere. **U**nde Bern. Ad hoc nobis vigilie p̄ponuntur. ut vigilem. si aliquo peccato vel negligentia dormi mus. ut p̄occipemus sanctorum facies in confessione. Sed aliqui qui pondera peccatorū suorum in festiūs diebus volunt portare valde peruersefa ciunt. potius volunt portare onus de aboli grane q̄ onus christilene. **Q**on̄ christi ē leue habet Matth. xj. **Q**on̄ diaboli sc̄ p̄ctū sit ḡne. habetur ex illo verbo psal. Sicut onus grane ḡnat̄ sunt super me. Itē tales potius volunt portare qd̄ demergat eos in profundum inferni. q̄ onus pro quo det eis honor paradisi. Item non sufficeret onera peccatorū deponere nisi homo caueret etiam peccata futura nō committere in die festino. q̄uis omni tempore homo debeat a peccatis abstinere tamen principaliter maxime in die festino. Et hoc innuitur. Exo. ix. Memeto ut diem sabbati sanctifices. hoc est sanctum conserves diligenter in eo a peccato abstinentio. Tertius est q̄ opera bona et salutaria exercenda sunt diebus festiūs. s. audiendo missas. **U**n̄ quilibet h̄m hostic̄. tenerur die dñi ca audire missam ex p̄cepto. et totā ita q̄ accipiat benedictionem sacerdotis ut patet de conse dist. **M**issas et ca. Omnes fideles. nisi excusat magna necessitate. qd̄ notatur in dicto capitlo Missas. **S**i dices remote habeo ire ad ecclesiam. Respondeo quādo cum deuotione ad ecclesiam accedis. tunc angelus tecū vaditz omnes gressus tuos dinumerat. et singuli remunerabuntur tibi in retributione iustum. quia nullum bonum irremunera

De precepto III

vum: et nullum malum impunitum. Ergo in via eundo et redeundo ad ecclesiam non est claffandum: sed deuote oram. Item verbum dei audiendum est in die festino: quia est cibus animae. **A**n Matth. iiiij. non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Ergo quilibet homo si comedere potest libenter debet audire verbum dei in die festino ut animam pacat. **A**nde Greg. Cibis mentis est verbum dei. Et christus dicit in euangelio ut habetur Job. viij. Qui ex deo est verbum dei audit: propterea vos non auditis quia ex deo non estis. Ergo nullum signum est quod aliqui fugiunt sines: quia est signum quod non sunt ex deo. sed a diabolo secundum dictum christi. Hoc tales non curant qui in cimiterio et in foro stant: et sic sermonem negligunt.

RItem elemosyna danda est in die festino. de his quod cum labore tuo acquisisti. **A**nde Augustinus in libro de vita christiana dicit. Nam elemosynam deus approbat quem de in suis laboribus ministeratur. sicut scriptum est honora dominum de tuis in sanctis laboribus. Et contingit sepius quod paruum donum a paupere datuus quandoque plus a deo remuneratur: quod donum a divite hoc patet in euangelio de paupere vidua quod dico era obtulit. de qua christus dixit ad discipulos. Ita pauper vidua plus obtulit quam omnes dicens. Quia deus respicit intentionem et affectum plius quam incensum. **A**nde Ysidor de summo bono. Qualiter enim intentione ab unoque largitur taliter et apud deum recipit. Ita orationi insistendum est in diebus dominicis et festiis. **A**nde Augst. Oratio tua locutio est ad deum. Quando legi deus tibi loquitur: quando oras deus tecum loquitur et cum deo loqueris. Ergo mul-

tum et deuote orandum est die festino. **A**nde Augustinus. Oratio est anima sancte precidiu[m] angelico bono solamente diabolo supplicium: deo gratum obsecrum. Item in diebus festiis laudare debemus deum: quia observatione solennitatum quasi quedam inclinatio est beatae vite quam expectamus. **A**nde sicut ibi erit operatio assidua dei laudatio. sic in festis attendere debemus laudi diuinam. **A**nde nihil a deo representat in terris quedam celestis habitationis statum: sicut alacritas laudantium deum. **A**nde Augustinus in libro confessionum. Vere felix es tu qui posset diuinam laudi semper insister. **Q**uartum est quod quietem cordis nostri debemus deo offerre cum meditationibus bonis ut possimus dicere cum psal. Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. et hoc debet fieri cum meditatione beneficio: um de. **A**nde Chrysostom super Mattheum. Optima beneficiorum cultus est ipsa memoria beneficiorum et propria confessio gratiarum. **A**nde Bernardus. Dignum est deo gratias agere semper: quia nunquam cessat nobis benefacere. Et memorare debemus si bene vobis fuerimus beneficiis deitum deus nobis multa meliora et maiora datum in vita futura quia dabit tibi seipsum. **A**nde Augustinus super Jobanem. Deus tibi totum est. si es surparnis tibi est. si sitis aqua tibi est. si in te nebris es. lumen tibi est. si nudus es immortalitatis tibi vestis est. Ide libro xx. de ciuitate dei. Quod deus preparavit diligenteribus se fide non capit. spes non attingitur. charitate non apprehendit. desideria et vota transgreditur. acquisiri potest. estimari non potest. **F**esta sanctorum propter sex sunt instituta.

Esta sanctorum quare ecclesia i-
stituit: Religio deo q̄ pp̄t qn
q̄. Et primo ppter honorem
divine maiestatis. Quia deum in sa-
cctis honoramus qui eos sanctificavit
vt si debitas gratiarum actiones repen-
damus de donis et gratijs: quas illi co-
tulit in hoc q̄ eos suos filios et heredes
fecit. Olim deus solummodo in seipso
honorabatur: modo autem honorat in
seipso et in suis sanctis. Secundo pro-
pter auxilium nostrum infirmitatē: quia
per nos salutem habere non possumus
quia in peccatis sumus: et peccatores de-
us non exaudit. Unū psal. Iniquitatē
si alxii in corde meo zc. Ergo vt pro
nobis intercedat eos honoram? Que-
rit: utrū sancti orient pro nobis: Respo-
deo hūm Bonāeturā sup. iiiij. Et sc̄i
orant pro nobis dupli ratiōe. Pri-
mo ppter nostram necessitatem: quia
indigemus per alios reuenari. Secun-
do ppter deivoluntatem: quia vult ut
mēbra spiritualia se mutuo iuuēt. Ip-
si enim sciunt dei voluntatem et in om-
nibus eam implent: et nos eoz sumus
mēbra. et ideo solliciti sunt nos iuuare.
Tertia ratio potest addi. ppter chari-
tatem et affectum magnū quē habent
ad salutem nostram. Itēz querit vt
sanctorum orationes temp̄ exaudiā-
tur: Respondeo q̄ sic: quia non orant
nisi in his in quibus cognoscūt deūs
se velle exaudiri. Quia voluntas eo-
rum est uniformis voluntati diuīne: sic
q̄ nunq̄ peccant vel quicquā faciunt
Ex quod sit contra voluntatē dei. Ergo
errant isti qui hoc firmiter credūt et dif-
finitive tenent q̄ quandocūq̄ hoc ser-
vitiū: vel isto fecerit isti sancto vel huic
q̄ hoc sibi fiat vel q̄ ab ista infirmitate
liberetur: quia potest esse q̄ deus vult
q̄ illam infirmitatem debet pati: vel q̄

tibi hoc non fiat qd petis: q̄ forte nō
esset ad salutem tuaz. Et sancti nullo-
modo orāt p te in tali casu. Sed spes
est habenda ad suffragia sanctorum p
tibi hoc qd postulas ab eis tibi im pē
re velint a deo. Et bene possunt tibi im
petrare si saluti tue pderit vel diuīne
voluntati placuerit. Tertio vt spes no-
stra augmentetur. Si enim homines
mortales quōdā nobis similes sic sūt
sublenati: vt non solum a deo et sanctis
in celo honorentur: sed in terris ab ho-
minibus venerantur: tūc nos debem⁹
habere spē q̄ mediante auxilio dei pos-
sumus etiam mereri. quilibet in suo sta-
tu q̄ honoremur in celo a deo: et ab om-
nibus veneremur sanctis et angelis dei.
Verbi gratia. Si es in statu matrimo-
niali: respice beatam annam et beatam
kunegundam. et beatum heinricum. Si es
in viduitate tunc respice beatam Eli-
sabeth et brigittam. et sic d alijs. Si es
in statu virginitatis tūc respice beatā
barbaram et katherinam: qui oēs pas-
sibiles similes nobis mortales fuerūt
et tū tantam gloriam apud deum in ce-
lis meruerunt. Sic et quilibet nostrū
hūm suum statum potest mereri media-
te gratia dei. Et sic multa bona cōfert
fidelibus sanctorum cultus: nam iu-
stos letificat cum audiūt q̄ deus p ter-
renis celestia. pro temporolib⁹ eterna-
bis retribuit qui sibi seruūt. Sic eos
uerso cult⁹ sanctorum p̄tōres confūdit:
qñ ad sc̄tōs cōparat̄ appetit q̄ bestijs
similes facti sint: et illi angel⁹: et quanta
bona obtinuissēt si vt ipsi deo fuisset.
Quarto ppter debitū vicissitudis: qz
gaudēt d̄ salute nra et cōuersiōe in cel⁹.
Sic et nos d̄ glia ipso et tr. Quia ma-
gna ingētudo videres ēē agel⁹ et alijs
bētis: q̄ tāta bōa fecerit et faciūt viatori⁹
bē ab eis sibi nullā renerētiā exhiberi.

De precepto III

propter quod merito a nob̄ mortalib⁹
venerandi sunt. Quinto ppter eoru⁹
dignitatem; quia sunt reges. et reges
regni celestis. Unde in psal. de quolibet
sacto dicitur. Posuisti dñe super
caput eius corona d̄ lapi. p̄cio. zc. Si
reges terreni honorādi sunt hic in ter-
ris multo amplius reges celestes; qui
iam possident regnu⁹ celi cum anima
post resurrectionem cu⁹ corpore et ani-
ma; cū chrl⁹ dicet eis ut habet Mat.
xv. Venite benedicti patris mei possi-
tē regnum.

De quarto precepto.

Honorā pa-
b trem et matrē. In quo pre-
cepto b̄m Angl. implicat̄
omnis actus ceninolēti⁹ primo impē-
tendus sine ex debito naturalis obli-
gationis. sicut i⁹ honore qui debet pa-
tri naturali; sine ex debito charitati si-
cut ali⁹ actus pietatis q̄ ex charitate p-
ximo impendunt. Sciendū q̄ hoc
pceptū transgrediuntur sex genera ho-
minum. Et sunt primi qui verecūda-
tur de suis pauperibus parētib⁹. et eis
seruire contēnunt. quod est contra p-
ceptum dei. Quia tenemur humili⁹ et
reuerenter seruire parētibus nostri to-
ta virtute corporis nostri ut si debiles
sunt ipsos corporalit̄ portem⁹; et eis ma-
nualiter seruimus. Itē si ceci sunt q̄
eis ducatū p̄beam⁹; et eoru⁹ quascunqz
infirmitates leui⁹ tractando. An Ec-
cle. vii. Honorā patrē tuuz; et gemit⁹
matris tuę ne obliuiscaris. Memēto
quoniā nū illos natus non fuisses.
Tria enim nobilissima in parētib⁹ no-
strī accepim⁹. sc̄ esse nutrimenti⁹. et do-
ctrinam q̄ru nullū eis sufficientē recom-
pensare possum⁹. An Aristoteles. ix.
Ethico. Magistr⁹ dījs et parentibus

non potest reddi equinaleſ. Ergo dō
qui nos creauit. Magistr⁹ q̄ nos docu-
erunt. parentibus qui nos genuerunt
non potest fieri cōdigna recōpensatio.
Ergo quilibet nostrū perpendere tebe-
ret cum quāto labore educatus est. et
cum quāta sollicitudine et inquietudine
et dolore nutritus et genitus sit. Unde
Iobig. iij. Honorez habebis matri-
tue omnibus diebus vite tue. memori-
to quanta perplexa sit in vtero suo. p-
ter te. Sic quilibet pater deberet pue-
rum suū ad hoc tenere et eum informa-
re ut matrez honoraret sicut Tobias
fecit filiu⁹ suū. Ut simili modo q̄libet
mater deberet puerū suū ad hoc tene-
re. ut patrē suū in reuerentia haberet.

Secundi sunt qui in corde suo odi-
um portant contra parentes. cū tamē
quilibet ex corde tenet diligere paren-
tes. Quod est conē illos q̄ mortē parē-
tib⁹ suis optant ut hereditatē p̄cipiat
ut sine reprehensione b̄m motum pro-
p̄re voluntatis vinat. qđ valde ē rep-
hensibile et grande peccatum. Qđ sic
pbat. Sienī b̄m Job. qui dicit. j. Jo.
iij. Qđ ille q̄ odit frēm suū homicida ē.
Itē alibi dicit. Qui nō diligat frēs ma-
net in morte. h̄ intelligit de q̄libet p̄xi-
mo. qđ tunc de illo dicendū est. q̄ pa-
rentes suos odit q̄s plus diligere tene-
ntur. Querit vtrum filij plus diligunt
parentes vel ecōuerso. Rūdef q̄ parē-
tes plus diligunt suos filios. An Arist.
viiij. Ethico. Parētes plus amāt fili-
os q̄s econūso. Et q̄ magis sciunt pa-
rentes q̄ filij q̄ ex eis geniti sunt. h̄ tñ
intelligendum est naturaliter qđ etiā
est verum communiter. licet quando-
q̄ fallat. Ergo merito parentes dili-
gendi sunt viceusa a filijs. Unde Ba-
silis. Parētes nostros. vt p̄pa visce-
ra diligam⁹. Tertij q̄ duri⁹ et asperis

quando o magis q̄ parentes